

Σεμ. 896e-899d: ο ρόλος της ψυχής.

16.11.2016

896e-897b: οι κινήσεις της ψυχής

Το σύνολο των νοητικών (απόφαση, γνώμη, σκέψη) και συναισθηματικών (αγάπη-μίσος) διαδικασιών αποδίδονται στην ψυχή. Οι κινήσεις της ψυχής είναι πρωταρχικές (*πρωτουργοί κινήσεις*) εν σχέσει με τις κινήσεις του σώματος. Το σώμα εκ φύσεως έχει κινητικές ιδιότητες που ενδεχομένως να περιορίζουν ή να δυσκολεύουν τις κινήσεις της ψυχής, ωστόσο δεν μπορεί να ενεργοποιήσει κίνηση από μόνο του. Το σώμα μπορεί να προκαλέσει κάποιες δευτερογενείς (*δευτερουργοί κινήσεις*) μορφές κίνησης (αύξηση, μείωση, συνένωση) ανάλογα με τη σύστασή του.

Παράδειγμα: το μαθηματικό μοντέλο δημιουργίας στον *Τίμαιο*. Η φωτιά καίει τα όντα και προκαλεί φθορά (π.χ. εξάτμηση), εξαιτίας της θερμής φύσης της, ωστόσο δεν μπορεί να δημιουργηθεί από μόνη της. Στην πραγματικότητα είναι δημιούργημα της κοσμική ψυχής που, χρησιμοποιώντας τον νου και επιθυμώντας το αγαθόν για τον κόσμο, κατασκευάζει σκαληνά τρίγωνα και τα ενώνει για να σχηματίσει ισοσκελή τρίγωνα και τελικά τετράεδρα, το υλικό της φωτιάς. Σε δεύτερη φάση, η κοσμική ψυχή οργανώνει τη μάζα της φωτιάς αρμονικά, δημιουργώντας τον ήλιο σε σωστή απόσταση από τη γη.

Σχέση θεού, ψυχής, νου: Ο θεός συχνά ταυτίζεται με τον νου. Ο νους, όταν συνεργάζεται με τη ψυχή, είναι η κύρια αιτία διευθέτησης του κόσμου. Κάθε έμβιο ον είναι έμψυχο, άρα μετέχει του νου σε κάποιο βαθμό, όταν η ψυχή του είναι αγαθή.

897b-898c: η κίνηση του νου

Αν η κίνηση του ουρανού μοιάζει με την κίνηση του νου, τότε ο ουρανός κυβερνάται από την αγαθή ψυχή. Η κίνηση του νου μοιάζει με τη σταθερή κυκλική κίνηση γύρω από έναν σταθερό άξονα γιατί λαμβάνουν χώρα ομοιόμορφα, δηλαδή:

1. εν σχέσει με τα ίδια πράγματα (*κατὰ ταῦτα*).
2. με τον ίδιο τρόπο (*ὡσαύτως*).
3. στο ίδιο μέρος (*ἐν τῷ αὐτῷ*).
4. γύρω από τα ίδια πράγματα (*περὶ τὰ αὐτὰ*).
5. προς τα ίδια πράγματα (*πρὸς τὰ αὐτὰ*).
6. σύμφωνα με την ίδια φόρμουλα και τάξη (*λόγον καὶ τάξιν*).

898d-899c: η κίνηση του ήλιου

Εφόσον η αγαθή ψυχή είναι υπεύθυνη για την τάξη του ουρανού, και την κοσμική αρμονία γενικότερα, θα πρέπει να επιβλέπει και να κατευθύνει κάθε ουράνιο σώμα, όπως ο ήλιος και η σελήνη.

Εστίαση στον ήλιο, το πλέον εντυπωσιακό ουράνιο σώμα που ευεργετεί τους ανθρώπους (τεράστια συγκέντρωση φωτιάς σε ιδανική απόσταση από τη γη, σταθερή τροχιά, σύνδεση με διαδοχή μέρας και νύχτας, κύκλο εποχών και άλλα φυσικά φαινόμενα, παροχή φωτός και θερμότητας).

Η ψυχή δεν είναι ορατή σε κανένα ον, μολονότι οι άνθρωποι συχνά την φαντάζονται ως ζωτική δύναμη που εγκαταλείπει το σώμα μετά τον θάνατο. Όσον αφορά τον ήλιο, το πιο απομακρυσμένο ουράνιο σώμα που δεν μπορούμε ούτε να το κοιτάξουμε από μακριά, μπορούμε να κάνουμε τις παρακάτω υποθέσεις:

1. Η ψυχή βρίσκεται εντός του ήλιου. Επομένως ο ήλιος είναι έμβιον και η ψυχή τον κατευθύνει όπως το σώμα.
2. Η ψυχή βρίσκεται εκτός του ήλιου. Χρησιμοποιεί κάποιου είδους ύλη και κινεί τον ήλιο με βία.
3. Η ψυχή κυβερνά τον ήλιο με κάποιον άλλο θαυμαστό τρόπο.

Σύμφωνα με τον *Τίμαιο*, ο θεός-δημιουργός πρόσθεσε ψυχή σε κάθε ουράνιο σώμα και σε κάθε άνθρωπο. Η ψυχή είναι ένα είδος θείου μεριδίου που δίνεται σε όλα τα έμβια ον και τα κατευθύνει προς το αγαθό ή το κακό.

Τα ουράνια σώματα δεν είναι απλώς τεκμήρια της ύπαρξης του θεού, αλλά είναι και τα ίδια θεοί, αν και κατώτεροι από τον θεό δημιουργό, και πρέπει να λατρεύονται. Υπό αυτή την έννοια, ο Πλάτων εισάγει ένα είδος αστρικής θρησκείας στους *Νόμους*.

Ερωτήσεις

27. Γιατί οι κινήσεις της ψυχής προηγούνται των κινήσεων του σώματος;
28. Ποιο είδος κίνησης μοιάζει με την κίνηση του νου;
29. Είναι τα ουράνια σώματα θεοί σύμφωνα με τον Πλάτωνα;
30. Γιατί ο Πλάτωνας επιλέγει το παράδειγμα του ήλιου για να υποστηρίξει ότι η ψυχή κατευθύνει τα ουράνια σώματα;